

Múltidéző írások

Az elmúlt kétszáz évben a Csallóközről több tájleíró könyv és tanulmány jelent meg, benne Nagymad (Mad) településéről is. Az alábbiakban néhány szerző időrend szerinti tanulmányát, történetírását adjuk közre, követve a korabeli nyelvezetet. A közölt tanulmányokban néhány történelmi esemény leírása, vagy személy említése ismétlődik, ami arra vezethető vissza, hogy más-más korban íródott.

NAGYMAD, amelyet többnyire Madnak írnak. Mad falu lakója volt az 1254-55. években Duha, aki perben állott a nyékiekkel egy 3 eke nagyságú földterület miatt, és tanúkkal kellett bizonyítania, hogy ez a föld az ő öröklött földje. – 1260-ban pedig a pozsonyi káptalan egy hamis oklevélben arról ír, hogy IV. Béla király parancsára Mad határát megjárta, és azt leírja. – Mad 1332-ben határos Peténnyel. – 1347-ben a Miklós nádor által Pozsony és Moson megyék részére Pozsonyban megtartott megyei közgyűlésen azt a pert, amely Karcsai Demeter fia János és Várkonyi János fia Lotár és szolgája, Madi Balázs fia Gergely között folyik megsebesítés miatt, elhalasztják. – Mad és Kismad 1395-ben nemesek birtoka. – 1401-ben Mihály fia Máté, Péter fia Ferenc és Mihály fia Jakab madi nemesek. – A madi határjáró-levél 1404-ből. – 1410-ben Petényi Albert fia János és Miklós fia Gál bevallják, hogy Kismad közelében a felmadi nemeseknek 12 márka értékben erdőrészt adtak el. – Nagymadi Domonkos fia János és Mátyás fia Bertalan 1431-ben királyi emberek. – 1493-ban Kis- és Nagymad nemeseit a nyúlzigeti apácák tiltják Petenye sziget használatától. – Kismadi Gál és fia Damján 1523-ban pereskedik Amadé István és Mihály ellen. A pozsonyi káptalan ebben az ügyben az Amadék részéről 65 tanút, míg a kismadiak részéről 9 tanút hallgat ki, azonkívül a nagymadi nemesek közül még néhányat.

(*Házi Jenő: Pozsony megye középkori földrajza, Kalligram Könyvkiadó Pozsony, 2000, 402-403. lap.*)

1786

Mad, teljesebben Nagymad, Pozsony. vm.-ben, a Csallóközben, ½ mfd-re É-ÉK-re Böstől, Várkony és Albár között. E falu közelében szokta olykor

Korvin Mátyás király egy terebélyes hársfa alatt magát kipihenni. Ezt a fát azonban a lakosok szándékosan, valószínűleg gonosz cézzal kivágták, mégpedig úgy, hogy a helyre senki többé rá ne ismerjen. Amikor a király ismét eljött, hogy a hársfa árnyékában felfrissüljön, ilyet nem talált, s a fa elpusztítóját sem lelhetette föl. Kifejezte hát a nép előtt felháborodását, egybek közt ezekkel a szavakkal bélyegezvé meg őket: Csiribiri rossz emberek. (Korabinsky, 391).

Koncsol László: *A Csalóköz városai és falvai, harmadik kötet, 22. lap. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 2005.*

1796-1799

MÁD. Magyar falu Posony Várm. földes Urai több Uraságok, lakosai kevés katolikusok, és többen reformátusok, fekszik Albárhoz nem messze, Alistál és Petényi pusztával határos; határja leginkább rozstot terem, káposztát, kukoritzát középszerűen, erdője nints, réttye kevés, piatza Szerdahelyen és Samarján van. (Vályi, II, 558.)

(Ugyanott.)

1828

	Ház	R. kat.	Ref.	Zsidó	Össz.
Mád (Nagy), Ref. templom	88	288	315	31	634

(Nagy, I, 263.)

(Ugyanott.)

1851

Mad (Nagy), magyar falu, Poson vármegyében, Szerdahelytől délre ½ órányira. Táplál 316 kath., 3 evang., 285 ref., 13 zsidó lak. Ref. Anyaszentegyház, s eklézsia. Határának egy része vizenyős; rétje, legelője bőven, sok burgonya. Közönséges vélekedés, hogy hajdan Corvin Mátyás itt gyakran mulatozott, s innen származott azon anekdota is, mintha egyszer távollétében a nagy-madiak

egy kedves kis körtvély-fáját kivágván, őket megátkozta, s „csiribiri rossz embereknek” nevezte volna. Út. p. Somorja. (Fényes, III, 54.) (Utolsó postahivatal)
(Ugyanott.)

1900-1914

Mad, alsócsallóközi magyar kisközség, 96 házzal és 470, egyenlő részben róm. kath. és ev. ref. vallású lakossal. Királyi birtok volt, ahol a hagyomány szerint Mátyás király gyakran tartózkodott. Ismeretes a Mátyás korabeli népregékből is. A király vadásztanyája állítólag a község mellett elterülő nagy erdőben lett volna. A község újabkori nemesi birtokosait nem ismerjük. Református temploma 1788-ban épült. 1847-ben az egész község a templommal és a paplakkal együtt leégett. A falu postája Dunaszerdahely, távirója és vasúti állomása pedig Albár. (Borovszky: Pozsony vármegye, 85.)

(Ugyanott.)

Mad:

1254-ben Kismad említve; később Nagymad. E falvak a 16. sz. 2. felében egyesültek. Kismadot 1576-ban Nagymad határában fekvő településként jegyzik. A falu nemes családoké, a 16. sz.-tól a Dóczyaké stb. 1828-ban 88 ház és 634 lélek. – 1938—45-ben a községet Magyarországhoz csatolták. A népesség az első Csehszlovákiában és jelenleg jórészt a mezőgazdaságban dolgozik. A faluszéli mocsarakban nádat vágnak, s szőlőhancsot készítenek belőle. 1960-tól a falut Albárhoz csatolták.

IV. 9. Klassz. r. k. templom 1790-ből, átalakítva a 19. sz. 2. felében. Máriaoszlop 1875-ből. Neoklasszicista kastély a 19. sz. végéről. Mad: Türelmi ref. templom 1788-ból. Neoklassz. r. k. templom 1869-ből.

(Ugyanott 36-37. lap.)

MAD

Három lakóteres vályogházak a 19. sz. végéről, nádas nyeregtetővel. Korábbi házain kúpos, fonott, sárral kikent kémények (24., 25. hsz.). Homlokzatuk egytengelyes, oromzatuk fából (115. hsz.) vagy falazott (23. hsz.). Tágas udvarait fonott sövény védi. 1945 után téglaházak, kemény földemmel. Ev. ref. temploma II. József kori, klasszicista türelmi építmény

1788-ból, javítva 1925-ben teremtemplom fa karzattal, síkmennyezettel. Homlokzatát párkányfejezetes sarokpilaszterek tagolják. A homlokzattól kilépő, gúlával fedett torony. Berendezése a templomépítés korából. Katolikus Nepomuki Szt. János-temploma újklasszicista, 1896-ból, 1945-ben átépítve. Egyhajós épület félkör záródású, konchával boltozott szentélylyel. Homlokzata sima. Tornya a homlokzatban. Berendezése a 19. sz. végétől. Úti Szűz Mária- és Nep. Szt. János-szobra neogótikus, kőből, a 19. sz. 2. feléből, javítva 1911-ben.

(*Súpis pamiatok na Slovensku, 325-326.*)

(*Ugyanott 39. lap.*)

Nagymad (Mad)

A község nevét több Mátyás korabeli monda őrzi. Ezek szerint a királyi vadászlat a község mellett a Duna árterületén húzódó erdőségben volt, ahova a király gyakran járt vadászni.

A község az Árpád-házi királyok alatt királyi birtok volt. További sorsáról – annak ellenére, hogy Mátyás király gyakori látogatásait a szájhagyomány még a század elején is őrizte – hiteles oklevelekből nem sokat tudunk.

Nem került el az ezen a vidéken pusztító kolera- és pestisjárványokat és veszedelmet hozó árvizeket és tüzeket sem. Legutóbb 1847-ben volt a községben nagy tűzvész, melyben a nádfedeles házak úgyszólván mind elpusztultak. Ekkor semmisült meg az 1788-ban épült református templom és vele együtt a paplak is.

Lakóinak száma:

<i>Évben</i>	<i>összesen</i>	<i>ebből magyar</i>	<i>szlovák</i>
1880	456	456	-
1900	470	470	-
1921	449	446	-
1930	480	476	1
1941	504	503	1

(*Varga Imre: Szülőföldem, Csallóköz, Madách Könyvkiadó, Bratislava, 1989.*)

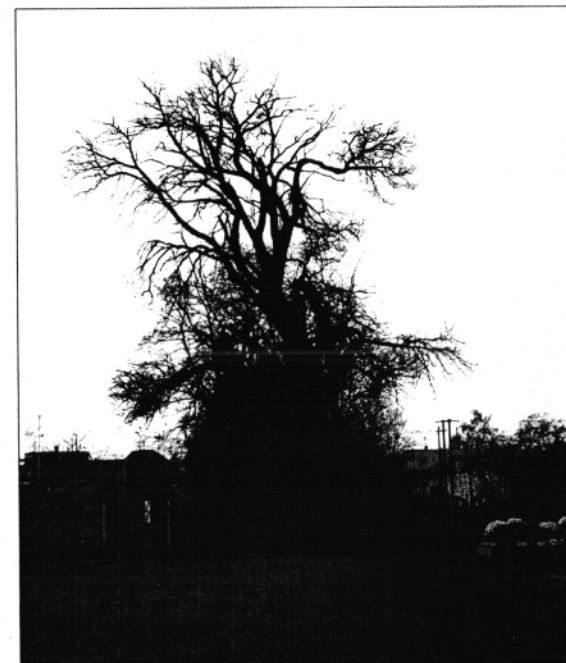
Nagymad (Mad)

A község nevét több Mátyás korabeli monda őrzi. Ezek szerint a királyi vadászlat a község mellett a Duna árterületén húzódó erdőségben volt, ahova a király gyakran járt vadászni. A XIII. századi okiratok két Mad községet is említenek Kismad és Nagymad néven, melyek a XVI. század közepén egyesültek. Nevével először egy 1254-ben kelt oklevélben találkozunk Mod alakban. Nevének további megjelenési formái: 1260-ban Nagmod, 1299-ben Felmod, illetve Kysmod, 1786-ban Mad.

A község az Árpád-házi királyok alatt királyi birtok volt. További sorsáról, birtokviszonyainak alakulásáról, sajnos vajmi keveset tudunk. A XVII. Században a Dóczy-család birtokolja. Az 1828. évi Nagy Lajos-féle összeírásban 88 házzal és 634 lakossal szerepel. 1847-ben az egész község a református templommal együtt leégett.

A község református temploma 1788-ban épült, neoklasszicista róm. kat. temploma pedig 1869-ben.

(*Hét című hetilap, 1994. január 21., Dr. Zsigmond Tibor írása.*)



A temető ősi vadkörtefája